

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 37.018 (043.2)

RĂILEANU OLGA

**CONSILIEREA EDUCAȚIONALĂ CA
FACTOR DE ARMONIZARE A RELAȚIILOR
PREADOLESCENȚI-PĂRINȚI**

Specialitatea: 531.01 Teoria generală a educației

AUTOREFERAT

al tezei de doctor în științe pedagogice

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei *Științe ale Educației*,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător științific: **CUZNEȚOV Larisa**, dr. hab. în pedagogie, prof. univ.
UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

1. **DANDARA Otilia**, dr. hab. în pedagogie, prof. univ.
2. **CARABET Natalia**, dr. în pedagogie, conf. univ.

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **COJOCARU Victoria – președinte**, dr. hab. în pedagogie, prof. univ.
2. **GARȘTEA Nina – secretar științific**, dr. în pedagogie, conf. univ.
3. **BODRUG-LUNGU Valentina**, dr. hab. în pedagogie, prof. univ.
4. **GORAȘ-POSTICĂ Viorica**, dr. hab. în pedagogie, prof. univ.
5. **TOLSTAI Svetlana**, dr. în psihologie, conf. univ.
6. **OVCERENCO Nadejda**, dr. în pedagogie, conf. univ.

Susținerea publică a tezei va avea loc la **28 august, 2018**, ora **14:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 33.531.01 – 16, al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, str. Ion Creangă 1, blocul II, Sala Senatului.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la

12.07.2018

Secretar științific

al **Consiliului Științific Specializat:**

dr. în pedagogie, conf. univ.

Garștea Nina

Conducător științific,

dr. hab. în pedagogie, prof. univ.

Cuznețov Larisa

Autor

Răileanu Olga

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Cercetările științifice și constatările empirice demonstrează că formarea și dezvoltarea personalității umane este un proces complex, care presupune nu numai activități specifice de instruire, formare și educație, ci necesită o anumită asistență psihopedagogică și consiliere educațională, desfășurate pe parcursul întregii vieți.

Astăzi când schimbarea, instabilitatea, sporirea migrației pentru a găsi un loc de muncă mai profitabil, criza economică, criza morală au devenit caracteristici ale vieții cotidiene, familia se confruntă cu un șir de fenomene imprevizibile, care distorsionează coeziunea și armonia relațiilor familiale. Noile realități și condițiile sociale complicate provoacă dificultăți de comunicare și relaționare, conflicte interpersonale, deteriorează unitatea familiei, subminând climatul familial și relația copii-părinți.

Decalajul între vorbe, gânduri și fapte, comportamentul iresponsabil și incompetența părinților; comunicarea insuficientă și necalitativă cu copiii lor, modelele comportamentale lipsite de eficiență personală și parentală, toate aceste fenomene indezirabile contribuie la apariția unor dificultăți de educație și relaționare familială. Situația se complică și se distorsionează tot mai mult odată cu creșterea și, mai cu seamă, odată cu maturizarea copiilor. Astfel, începând cu apariția copilului și avansarea lui în vârstă, marea majoritate a familiilor percep acut necesitatea unui ajutor calificat de consiliere și ghidare din partea instituțiilor de învățământ sau a celor specializate în domeniul consilierii psihopedagogice/educaționale.

În acest sens, cadrele didactice, diriginții, managerii școlari, serviciile psihologice și cele de consiliere au misiunea de a ajuta familia și de a realiza variate activități de intervenție și asistență, orientate spre eficientizarea educației familiale și armonizarea relațiilor copii-părinți.

În această ordine de idei, preadolescența este o perioadă destul de complicată, ea generează o multitudine de situații dificile, conflicte de tip intrapersonal și interpersonal. Consilierea realizată de pedagogi, diriginți și psihologi vine în sprijinul familiei pentru a ajuta părinții să înțeleagă specificul vârstei preadolescentine, să axeze educația familială pe dezvoltarea potențialului moral, psihofizic, intelectual al copilului; crearea și menținerea unui climat familial armonios.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Problematika consilierii educaționale este una poliaspectuală, ea este abordată din perspectiva valorificării optime și interconexe a ambelor dimensiuni, cea psihologică și cea pedagogică. Fiind axate pe

intervenții de tip corecțional, psihologic, sociologic, psihoterapeutic și pedagogic, multe lucrări din domeniul vizat elucidează direcțiile, formele și strategiile de consiliere educațională a adulților și copiilor în dificultate [5; 9; 11; 12; 22 etc.].

Aspectul psihosocial și pedagogic al educației în cadrul familiei prin cultivarea individului, consilierea acestuia, sunt cercetate și reflectate în lucrările autorilor: Г. Б. Мони́на [51], I. Mitrofan [23], Larisa Cuznețov [11; 12], A. Băban [1]. Conceptul de consiliere psihologică și consiliere pedagogică este definit și explicat în lucrările cercetătorilor: R. Nelson-Jones [24], Gh. Tomșa [44], I. Al., Dumitru [17], E. Dimitriu-Tiron [16], D. Tudoran [45] etc. Teoria și practica consilierii psihopedagogice în profunzime este elucidată în lucrările lui I. Al. Dumitru [17]; R. Nelson-Jones [24], И. Марковская [50]. Analiza specificului familiilor armonioase și a celor dezarmonioase, educația familială a copiilor, relațiile copii-părinți, educația părinților, educația de gen, prevenirea violenței în familie sunt redată în lucrările cercetătorilor: Larisa Cuznețov [13], N. Ovcenco [25], V. Bodrug-Lungu [4], Г. Мони́на [51], E. Bonchiș [5], T. Cosma [9], C. Ciofu [8], etc. Multe aspecte adiacente și necesare consilierii educaționale, ca: diagnosticarea psihopedagogică, educația și consilierea școlară, prevenirea și soluționarea conflictelor, rolul empatiei în armonizarea relațiilor preadolescenti-părinți, activizarea comunității în educație și sporirea calității acestuia au fost cercetate în Republica Moldova, de C. Calaraș [6], D. Beșleagă [3], N. Carabet [7], O. Dandara [15], V. Goraș-Postică [20] С. Толстая [52] etc.

Cele mai importante teorii de consiliere și psihoterapie integrată a familiei le aflăm la: Gh. Tomșa [44], I. Dafinoiu [14], A. Băban [1]; specificul consilierii psihopedagogice din punct de vedere praxiologic este abordat de către cercetătorii: I. Al. Dumitru [17], R. Nelson-Jones [24], Gh. Tomșa [44]. Teoria și practica consilierii familiale sistemice a fost cercetată de mai mulți savanți, printre care sunt: R. Nelson-Jones [24], Z. Konya, A. Konya [22]. Metode de investigație și consiliere a personalității pentru autoeficiență le aflăm la: A. Bandura [2], J. Piaget [26], Z. Konya, A. Konya [22] etc. Consilierea ontologică complexă a familiei, a adulților și copiilor a fost întemeiată și fundamentată de cercetătoarea autohtonă Larisa Cuznețov [12].

Totodată, domeniul formării competențelor parentale, a consilierii educaționale a familiei și copiilor/elevilor de diferită vârstă este marcat de un șir de neclarități, contradicții și disfuncționalități. Acest aspect a fost evidențiat și abordat în *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 Educația 2020* [41] și în *Strategia intersectorială privind dezvoltarea abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022* [43].

Atât la nivel macro- cât și la nivel microstructural, în politicile și practicile educaționale, actualmente este percepută necesitatea valorificării sistematice a

consilierii psihopedagogice a elevilor și părinților în instituțiile de învățământ; a fundamentării științifice a acestui proces prin elaborarea și validarea reperelor teoretico-aplicative a consilierii educaționale, abordate ca factor de optimizare a educației familiale și de armonizare a educației familiale și a relațiilor copii-părinți.

Dificultățile care apar în relațiile copii-părinți, inclusiv preadolescenți-părinți, în condițiile de astăzi necesită intervenții și soluționare prin intermediul valorificării consilierii educaționale, care se realizează, de facto, în instituțiile de învățământ, însă, instrumentele psihopedagogice de consiliere a elevilor și familiei lipsesc sau sunt depășite, nu corespund realității și exigențelor pedagogiei postmoderne și nu au o fundamentare științifico-practică.

Apreciind importanța științifică a investigațiilor realizate, putem menționa că anumite aspecte ale domeniului vizat, îndeosebi, fundamentele teoretico-aplicative ale acțiunilor și procesului de consiliere educațională a preadolescenților și părinților, centrate pe armonizarea relațiilor familiale, rămân încă insuficient cercetate. Așadar, noile realități culturale, socioeconomice, impactul globalizării, intensificarea migrației adulților, plecarea lor la munci peste hotarele țării, incompetența parentală privind educația preadolescenților, relaționarea acestora și investigațiile fragmentare privind consilierea educațională a familiei cu preadolescenți, generează **problema cercetării**, care rezidă în necesitatea determinării și valorificării fundamentelor teoretico-aplicative a consilierii educaționale a familiei, abordate ca factor esențial de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți.

Scopul cercetării constă în elaborarea, experimentarea și validarea *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care ar încorpora fundamentele teoretico-aplicative ale procesului vizat.

Obiectivele cercetării:

1. Dezvăluirea semnificației conceptelor: *consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei, acțiune educativă familială*;
2. Precizarea evoluției abordărilor și orientărilor științifice privind consilierea familiei cu copii preadolescenți;
3. Determinarea specificului relațiilor preadolescenți-părinți și a dificultăților educative familiale în contextul precizării particularităților de vârstă și de personalitate a preadolescenților;
4. Argumentarea științifică a condițiilor psihopedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți;

5. Elaborarea, implimentarea și validarea *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care ar include fundamentele teoretico-aplicative.

Metodologia cercetării științifice. Investigația s-a realizat în baza unor teorii, concepții, legități, principii din domeniul pedagogiei/teoriei generale a educației, sociologiei educației, pedagogiei familiei, consilierii educaționale, psihoterapiei familiei și psihologiei vârștelor.

În mod special drept repere teoretice ale cercetării au servit: formele, funcțiile și condițiile consilierii educaționale eficiente (I. Al. Dumitru [17]; A. Băban [1]; E. Dimitriu-Tiron [16]; D. Tudoran [45]; G. Tomșa [44]; Larisa Cuznețov [11; 12]; C. Calaraș [6]; N. Carabet [7] etc.); tendințele și perspectivele dezvoltării domeniului științific și praxiologic de consiliere a familiei (Z. Konya și A. Konya [22]; C. Rogers [38]; Larisa Cuznețov [12] etc.); teze din teoria generală a educației privind eficientizarea educației familiale și armonizarea relațiilor copii-părinți (E. Bonchiș [5], C. Ciofu [8]; T. Cosma [9]; A. Cosmovici [10] etc.); principiile și strategiile educației familiale (M. Segalen [39]; Larisa Cuznețov [11; 12] etc.); specificul psihopedagogic al vârștei preadolescente, al preîntâmpinării și soluționării conflictelor familiale copii-părinți (M. Zlate [48], C. Calaraș [6], D. Beșleagă [3] etc.).

Metodele de cercetare: documentarea științifică, metoda analizei și sintezei, modelarea teoretică, metoda generalizării teoretice, interpretarea, formularea de concluzii și recomandări, experimentul pedagogic, chestionarul, studiul de caz, analiza produselor subiecților investigați, metode statistice, metoda implicării experților din domeniul vizat.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în abordarea sistemică a consilierii educaționale valorificată în instituția de învățământ, axată pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți; precizarea și dezvăluirea semnificației conceptelor de bază (*consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei, acțiunea educativă familială*), analizate în contextul stabilirii dificultăților de relaționare preadolescenți-părinți și a evidențierii abordărilor și orientărilor științifice privind consilierea familiei.

Chintesența noutății și originalității științifice rezidă în elaborarea, argumentarea științifică, implimentarea și validarea experimentală a *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care încorporează fundamentele teoretico-aplicative ale procesului vizat.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare constă în elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor teoretico-aplicative a consilierii educaționale a familiei, centrate pe armonizarea relațiilor preadolescenți-

părinți, structurate în modelul pedagogic vizat, experimentat și validat în instituțiile publice de învățământ/lice, ceea ce a condus la schimbarea cognițiilor, atitudinilor, comportamentelor, inclusiv a competențelor parentale privind armonizarea relațiilor familiale interpersonale și optimizarea educației în cadrul familiei.

Semnificația teoretică a cercetării este susținută de analiza, precizarea, delimitarea și interpretarea aspectelor cadrului conceptual al CE în contextul armonizării relațiilor preadolescenți-părinți. Examinarea și analiza orientărilor științifice privind consilierea persoanei, la general și a CE a familiei în special; a particularităților de vârstă a preadolescentului; a specificului și conținutului conflictelor; a dificultăților în relațiile familiale a constituit unul din reperele teretice esențiale ale cercetării. Determinarea eficienței AEF a contribuit la elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor teoretice a consilierii educaționale în scopul armonizării relațiilor preadolescenți-părinți.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea fundamentelor teoretico-aplicative, structurate în componentele și instrumentele *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*.

Fundamentele teoretico-aplicative (încorporate în modelul nominalizat) valorificate și validate în cadrul experimentului pedagogic realizat au contribuit la sporirea eficienței personale a adulților în soluționarea conflictelor familiale la depășirea dificultăților în educația preadolescenților și armonizarea relației preadolescenți-părinți. *Grila de explorare a pluridisciplinarității în CE; Matricea bidimensională a consilierii preadolescenților și părinților; Strategiile operaționale și cele generale ale CE a familiei; Condițiile psihopedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-parinți; Modelul pedagogic de CEF, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți* – pot fi aplicate cu succes în consilierea educațională a elevilor și familiei în instituțiile de învățământ.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere sunt cuprinse în următoarele teze:

1. Conceptualizarea armonizării relațiilor preadolescenți-părinți în cadrul consilierii are valoare teoretică importantă, deoarece oferă delimitarea și precizarea conceptelor de bază, redă istoricul și abordarea orientărilor, tendințelor, științifico-eclectice ale consilierii familiei, asigurând vizualizarea și conștientizarea cauzelor, a specificului conflictelor și dificultăților de relaționare și educație a preadolescenților.
2. Nucleul configurațiilor metodologice ale consilierii educaționale, constituit din principiile, strategiile generale și operaționale, condițiile psihopedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți, a asigurat determinarea fundamentelor teoretice ale procesului vizat.

3. *Modelul pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, reprezintă un construct praxiologic ce include fundamentele teoretico-aplicative cu destinație dublă, de pregătire a părinților și preadolescenților pentru comunicarea și relaționarea optimă.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin intermediul cercetărilor experimentale din cadrul a două instituții de învățământ Liceul Teoretic „Ion Creangă” din s. Coșnița r-ul Dubăsari; Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din or. Leova și a Platformei educaționale www.parinti-preadolescenti.md [53], prin implementarea fundamentelor teoretico-aplicative elaborate și structurate în *Modelul pedagogic de CEF*, inclusiv prin intermediul comunicărilor la conferințele științifice naționale și internaționale; a publicațiilor științifice și a activităților practice cu elevii/preadolescenții și părinții acestora.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor catedrei *Științe ale Educației*, a seminarelor metodologice, Consiliilor Profesionale din cadrul liceelor, implicate în cercetare; a întrunirilor metodice și a ședințelor din cadrul *Centrului de consiliere pentru autoeficiență și consiliere a familiei*, UPS „Ion Creangă” din Chișinău.

Ideile de bază și rezultatele investigației teoretice și a celei experimentale au fost promovate și abordate în cadrul comunicărilor la conferințele științifice naționale și internaționale, la mesele rotunde, la stagiile, trainingurile și workshop-urile desfășurate în cadrul: Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; și în cadrul ședințelor cu părinții din instituțiile de învățământ Liceul Teoretic „Ion Creangă” din s. Coșnița, r-ul Dubăsari și Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din or. Leova.

Publicațiile la tema tezei. Cercetarea realizată se încadrează în direcțiile de cercetare ale Catedrei *Științe ale Educației* a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Rezultatele cercetării s-au implementat și promovat în procesul activității în cadrul *Centrului de consiliere pentru autoeficiență și consiliere a familiei* a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Unele repere conceptuale și praxiologice privind consilierea educațională a familiei în scopul armonizării relațiilor părinți-preadolescenți, au fost reflectate în 3 articole științifice în reviste cu recenzenti [27; 29; 30], 2 articole-comunicări la conferințe științifice internaționale [34; 36], 4 articole în culegeri de circulație națională [31; 32; 33; 35] prezentate și puse în discuție la ședințele Catedrei *Științe ale Educației* a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău; în publicarea unui *Suport de curs* [37], aprobat pentru editare de Senatul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și a unei *monografii* [28].

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (200 de surse), 23 anexe, glosar. În total conține 160 pagini text de bază, 16 figuri și 21 tabele.

Cuvinte-cheie: consiliere, consiliere educațională, psihoterapie, preadolescent, familie, școală, relații interpersonale, comunicare, familiale, acțiune educativă familială, armonizarea relațiilor preadolescent-părinte.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se fundamentează actualitatea temei de cercetare, se descrie situația în domeniul de cercetare; se formulează: problema, scopul, obiectivele și metodologia cercetării; se prezintă: noutatea și originalitatea științifică, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; rezultatele științifice principale înaintate spre susținere; implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării, publicațiile la tema tezei, sumarul compartimentelor tezei și cuvintele-cheie.

Capitolul 1, **Abordarea armonizării relațiilor preadolescenți-părinți în cadrul consilierii educaționale**, conține studiul epistemologic al problemei și scoate în evidență esența și conținutul conceptelor de bază: *consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei, acțiunea educativă familială, armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*. Nume de referință în realizarea conceptualizării și stabilirii reperelor teoretice au fost: C. Rogers [38], I. AL. Dumitru [17], Larisa Cuznețov [11; 12; 13], I. Holdevici [21], I. Dafinoiu [14], D. Tudoran [45], A. Băban [1], L. Șoitu [40], R. Nelson-Jones [24], S. Whiston, T. Sexton [47] etc.

În cadrul capitolului a fost detaliat analizat istoricul și evoluția orientărilor științifice privind consilierea educațională a familiei, s-au determinat particularitățile *dimensiunii psihologice* ale consilierii educaționale, care în esență, țin de valorificarea aspectelor legate de particularitățile psihologice ale persoanei: trăsături de temperament, caracter, stări psihice, voință etc., care se îmbină armonios cu aspectele de formare și consolidare a competențelor, cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor pozitive a persoanei, ceea ce reprezintă cu precădere, *dimensiunea pedagogică*.

Studiul teoretic aprofundat al conceptului de *consiliere educațională* a permis elaborarea unei sinteze a definițiilor și accepțiunilor selectate și a asigurat stabilirea *caracteristicilor definitorii ale CE*, care au fost completate, precizate și dezvoltate de noi. La fel, s-au identificat și descris *diferențele între consilierea psihologică și consilierea educațională*. Studiul și analiza viziunilor, accepțiunilor și a modelelor privind consilierea educațională a familiei cu preado-

lescenți, analiza lor a permis să observăm și să elucidăm specificul celor mai mari categorii de abordări: *abordarea psihodinamică a consilierii*; *abordarea comportamentală a consilierii*; *abordarea umanistă/experiențială* și *abordarea de tip eclectic-integrativ*.

Studiul și analiza cadrului conceptual au asigurat determinarea unui aspect foarte important pentru continuarea cercetării noastre, care indică asupra faptului că teoria și practica consilierii educaționale s-a format și s-a structurat la interferența disciplinelor umaniste și presupune axarea pe pluridisciplinaritate, prin explorarea unei idei și strategii importante din domeniul pedagogiei, psihologiei, sociologiei, eticii, etnopsihologiei și filosofiei, corelate cu procesul consilierii educaționale. Acestea pot fi urmărite în *Grila explorării pluridisciplinarității în consilierea educațională a preadolescenților și părinților* elaborată și folosită ca un reper teoretic.

A fost binevenită reliefaarea teoriilor și abordărilor cu caracter formativ, sociologic și psihologic, cunoașterea și valorificarea cărora a contribuit la eficientizarea consilierii educaționale. În contextul dat menționăm *teoria învățării cognitive și sociale* promovată de A. Bandura [Apud. 49], care susține că adaptarea optimă a personalității depinde, în mare măsură, de capacitățile de a interacționa cu stimulii din mediul social. *Teoria axării pe zona proximei dezvoltări*, al cărei fondator și promotor a fost Л. Выготский [49], în concordanță cu care consilierul mediază relația preadolescentului cu lumea studierii obiectelor, dirijând, planificând, reglând și perfecționând acțiunile acestuia, ținând cont de zona actuală dezvoltării și stimulând activ zona proximei dezvoltări. Axarea pe *teoria cognitiv-constructivistă*, fondată de J. Piaget [26], a permis să înțelegem natura psihologică și socială a mentalității preadolescenților și părinților, a asigurat analiza și formarea sentimentului de responsabilitate morală față de propria conduită în interacțiune cu mediul social, inclusiv cu cel familial.

Constructivismul social propune o paradigmă în care învățarea este percepută și realizată ca un proces dinamic, participativ și interactiv al subiectului cu mediul social. Rolul consilierului în această direcție este de a oferi instrumente eficiente ce permit elaborarea și aplicarea propriilor acțiuni și strategii pentru rezolvarea problemelor existente la nivelul vieții reale și a relațiilor preadolescenți-părinți. Teoria consilierii, definită ca *lifeskills helping/ajutor pentru formarea deprinderilor de viață*, fondatorul căreia este R. Nelson-Jones [24], ne-a ajutat la conștientizarea necesității de debarasare de unele deprinderi nocive și de formare a competențelor și deprinderilor pozitive de viață (atât la preadolescenți cât și la părinți).

Studiul și analiza detaliată a problemei conflictelor preadolescenți-părinți, reflectată în literatura de specialitate [6; 8; 10; 19; 26 etc.], cât și observațiile

noastre, au contribuit la determinarea celor mai frecvente cauze, teme tipice și specificul conflictelor familiale.

Sintetizând studiile efectuate în această direcție, am constatat că dificultățile de relaționare și conflictele dintre preadolescenți-părinți pot fi cauzate atât de unii *factori interni* (biologici, modificări anatomo-fiziologice, particularități individuale, cognitive, motivaționale etc.) cât și de un șir de *factori externi* (familiali, școlari și sociali, cadrul relațional stabilit la această vârstă controversată). În consens cu cele expuse, am sintetizat și elucidat în tabele separate dificultățile întâmpinate de preadolescenți și părinții acestora în diferite situații de viață.

În cercetarea noastră am urmărit ideea de asigurare a cadrului relațional adecvat și pozitiv, în care familia să respecte normele de conduită morală și de promovare a valorilor etice în educația copiilor. Am stabilit că acest deziderat se poate realiza doar prin intermediul acțiunilor educative parvenite din partea părinților competenți, abordate din perspectiva armonizării relațiilor familiale.

Analiza cadrului teoretic și a celui empiric al acțiunilor și influențelor parentale a demonstrat prezența a două tendințe esențiale, care influențează asupra formării personalității copiilor, indiferent de vârstă, gen, particularități individuale. Astfel, au fost delimitate și explicate tendințele valorificării influențelor parentale *pozitive/constructive*, dar și a celor *negative/distructive*. Sintetizând specificul educației și a funcțiilor exercitate de părinți, am creionat șirul influențelor parentale/familiale cu caracter distructiv. Consilierea educațională a familiei are ca scop găsirea echilibrului dintre influențele parentale pozitive și cele distructive pentru a le anihila sau lichida pe acestea din urmă și a armoniza relațiile interpersonale dintre părinți și preadolescenți. Plecând de la situația expusă, în cercetarea ulterioară ne-am axat pe un model de orientare și coordonare a acțiunilor educative familiale care vine în sprijinul dezvoltării parentalității pentru a conștientiza: orientarea, structura, calitatea, destinația și extensia influențelor și a acțiunilor educative, propus de cercetătoarea autohtonă Larisa Cuznețov.

Capitolul 2, ***Configurații metodologice în consilierea educațională a preadolescenților și părinților***, reflectă dificultățile percepute de preadolescenți și părinți în relaționarea familială. Acestea au fost stabilite în baza analizei literaturii de specialitate, a conversațiilor cu adulții și preadolescenții, a studierii sondajelor de opinie realizate în cadrul trainin-gurilor și intervențiilor online și a investigației preliminară, realizate pe un lot de **396** de subiecți. În continuare prezentăm lista dificultăților de comunicare și relaționare interpersonală în cadrul familiei cu preadolescenți, fiind descrise și interpretate cauzele și esența acestora. Specificul lor este corelat cu analiza particularităților de vârstă a preadolescenților și acțiunile educative explorate de părinți (*Tabelul 2.1*).

Tabelul 2.1. Dificultăți în relațiile familiale percepute de preadolescenți

Nr. d/o	Problemele/dificultățile percepute de preadolescenți	Lotul 204 s.			
		10-12 ani		13-14 ani	
1.	Dificultăți în cadrul procesului de învățământ. Performanță redusă, pierderea interesului pentru învățare	65	32%	99	48,5%
2.	Dificultăți de comunicare cu adulții și semenii	57	28%	118	58%
3.	Dificultăți de relaționare cu părinții	63	31%	107	52,5%
4.	Lupta pentru autonomie/tendința de autoafirmare	54	26,5%	137	67,2%
5.	Încălcarea regimului zilei, întoarcerea târziu acasă	17	8,3%	49	24%
6.	Dificultăți de integrare în grupul de referință	26	12,7%	9	4,41%
7.	Deprinderi nocive (consumul de alimente nesănătoase, băuturi alcoolice, tutun, droguri etc.)	2	0,98%	37	18,1%
8.	Dificultăți de orientare în cariera școlară	31	15,2%	49	24%
9.	Dificultăți de respectare a modului sănătos de viață	43	21,1%	103	50,5%
10.	Dificultăți de clarificare a propriului sistem axiologic (valorile)	27	13,2%	71	35%
11.	Lipsa de lungă durată de acasă a părinților	43	21,1%	37	18,1%
12.	Dificultăți în consumarea eficientă a timpului liber	21	10,3%	143	70,1%
13.	Dificultăți de relaționare cu cadrele didactice	19	9,3%	76	37,3%
14.	Dificultăți în comunicarea și relaționarea cu colegii de clasă	38	18,6%	29	14,2%
15.	Dificultăți de acceptare a sinelui (Eu-l fizic/corporal, Eu-l moral, Eu-l social)	38	18,6%	73	35,8%
16.	Adulții încalcă drepturile copilului	21	10,3%	47	23%
17.	Interdicții permanente	53	26%	49	24%
18.	Manifestarea agresivității, acțiuni abuzive	24	11,8%	29	14,2%
19.	Nu este iubit și acceptat de părinți	13	6,43%	21	10,3%
20.	Se simte ignorat și neglijat în familie	27	13,2%	18	8,82%

După cum putem observa, cele mai frecvente cauze ce provoacă dificultăți de comunicare și relaționare, din perspectiva preadolescenților intervievați și consiliați sunt: *dificultățile legate de studii/învățatură; nerespectarea responsabilităților școlare și familiale, diferențele de opinie în lupta pentru*

autonomie; lipsa de lungă durată a părinților și încălcarea/nerespectarea regimului zilei; a deprinderilor copiilor.

Prezentăm în continuare dificultățile percepute de părinții care educă și cresc copiii de vârstă preadolescentă sintetizate în (Tabelul 2.2).

Tabelul 2.2. Dificultățile în cadrul relațiilor familiale percepute de părinții cu preadolescenți

Nr. d/o	Problemele/dificultățile percepute de părinții cu preadolescenți	Lotul 204 s.	
1.	Cunoașterea insuficientă a particularităților de vârstă și de personalitate a preadolescenților	142	69,6%
2.	Dificultăți de comunicare și relaționare cu preadolescenții	138	67,6%
3.	Dificultăți de adaptare a stilurilor parentale în funcție de oportunitățile și nevoile preadolescenților	139	68,1%
4.	Dificultăți generate de îmbolnăvire a copilului/preadolescentului	27	13,2%
5.	Probleme de menținere a armoniei familiale din cauza preadolescentului	96	47,1%
6.	Stima de sine scăzută a copiilor (demnitatea)	31	15,2%
7.	Asimetria intereselor preadolescenți-părinți	79	38,7%
8.	Incompetența parentală/educației și a formării; insuficiența cunoștințelor despre educația preadolescenților	86	42,1%
9.	Dependența de mediul virtual și televizor	91	44,6%
10.	Instabilitatea emoțională a preadolescenților	184	90,1%
11.	Conflictele familiale frecvente din cauza negativismului și încăpăținării copilului	132	64,7%
12.	Dificultăți de orientare în cariera școlară și orientarea vocațională a preadolescenților	49	24%
13.	Dificultăți de cultivare a modului sănătos de viață	87	42,6%
14.	Conflicte din cauza orientărilor valorice distorsionate	53	26%
15.	Dificultăți de colaborare cu instituția de învățământ, (cadrele didactice, managerii școlari etc.)	41	20,1%
16.	Dificultăți din cauza dorinței de autonomie (prea mare)	79	38,7%
17.	Comportament agresiv, brutal manifestat de preadolescenți	69	33,8%
18.	Înclinații spre comportamente nocive (fumat, consum de alcool etc.)	54	26,5%

Analizând aceste dificultăți observăm că motivul, cauzele apariției conflictelor preadolescenți-părinți sunt cu precădere de ordin educativ (dificultăți de educație a preadolescenților), având ca factori determinanți incompetența

parentală, lipsa încrederii în eficiența sistemului educațional școlar, în importanța instruirii în viața copilului.

Pornind de la constatarea acestor dificultăți și raționând inductiv am realizat o analiză pertinentă și am evidențiat valențele și posibilitățile consilierii educaționale pentru a contura formele și metodele de bază, luând în considerație caracterul situațiilor reale cu care se ciocnesc preadolescenții și părinții. În acest sens am realizat o trecere în revistă a modelelor, formelor, metodelor și tehnicilor de consiliere educațională, care pot fi utile în lucrul cu părinții și preadolescenții, fiind aplicate în funcție de dificultățile cu care se confruntă puberii, și, desigur că pentru armonizarea și optimizarea procesului de comunicare și relaționare în cadrul familiei.

În acest context au fost stabilite perspectivele și traseul consilierii educaționale a familiei, preadolescenților și părinților. Concomitent cu aceasta au fost analizate, *Modelul eclectic de structurare a consilierii* (B. E. Gilland), *Modelul de intervenție în consiliere* (S.C. Whiston și T. L. Sexton [47]) și *Modelul sintetic de consiliere ontologică complexă a familiei* (Larisa Cuznețov [12]), ceea ce a asigurat determinarea etapelor, *strategiilor operaționale* și celor *generale de consiliere a preadolescenților și părinților*; a *caracteristicilor esențiale ale consilierului eficient*. În finalul capitolului au fost stabilite și fundamentate științific *condițiile psihopedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți*.

Capitolul 3, ***Coordonata praxiologică a consilierii centrate pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți***, elucidează experimentul pedagogic în totalitatea etapelor sale (de constatare, de formare și de verificare/control a rezultatelor).

Este descris designul cercetării, prin evidențierea scopului și obiectivelor; este prezentată detaliat fiecare etapă a experimentului pedagogic; sunt descrise acțiunile și activitățile investigative; este stabilit lotul experimental; motivele desfășurării investigației și a alegerii lotului experimental, termenii de realizare a cercetărilor și rezultatele obținute/impactul.

Capitolul reflectă rezultatele și analiza experimentului de constatare (aplicarea metodicii și a chestionarului *Interacțiunea preadolescent-părinte*, autor *И.М. Марковская* [50]) ceea ce a asigurat studierea opiniilor preadolescenților și a părinților cu privire la calitatea relației și comunicării interpersonale.

La fel, capitolul include ansamblul de instrumente pedagogice elaborate și fundamentate științific: *principiile CE*, *Curriculum nonformal*, *strategiile* și *Programul de consiliere a părinților pentru educația eficientă a preadolescenților*, instituirea și dezvoltarea unei *Platforme de educație și consiliere a preadolescenților și părinților* (www.parinti-preadolescenti.md).

Instrumentarul nominalizat, de fapt, reprezintă componentele constructului pedagogic de bază, definit *Modelul pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*. În esență acesta încorporează reperele teoretico-aplicative ale consilierii familiei cu preadolescenți, determinate și argumentate științific (Figura 3.1). *Programul de consiliere educațională a familiei, centrată pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, redă în detalii scopul, obiectivele, conținutul activităților, formele, metodele, aplicate în etapa de formare a părinților și preadolescenților.

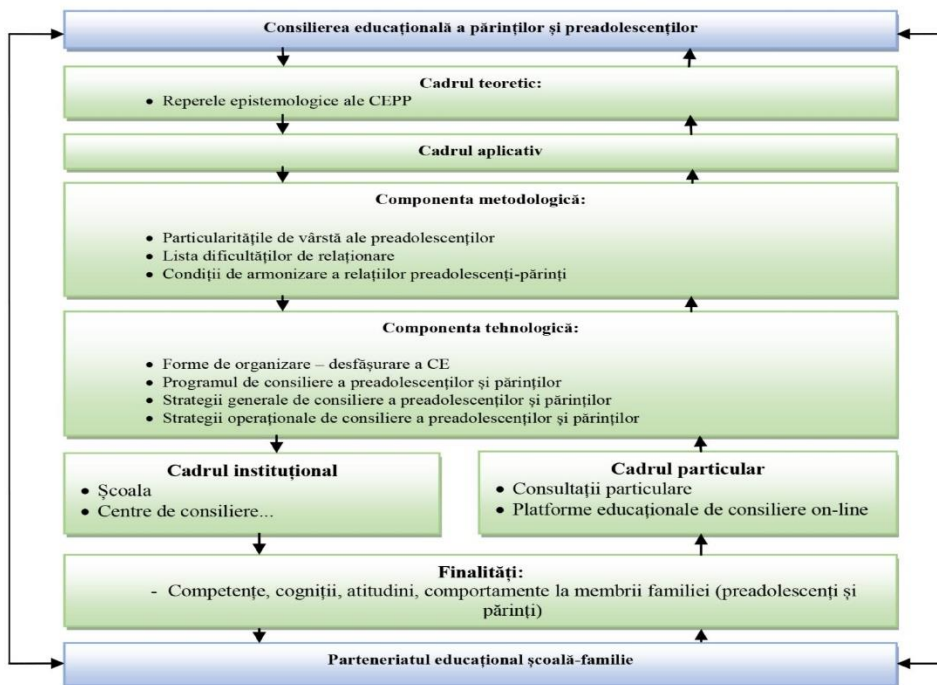

Fig. 3.1. Modelul pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți

Toate instrumentele pedagogice elaborate au fost examinate și discutate de către grupul de experți și au fost implementate în cadrul experimentului de formare. Experimentul realizat a demonstrat că instrumentele și conținuturile consilierii educaționale a părinților și preadolescenților s-au dovedit a fi eficiente. Experimentul pedagogic în complexitatea lui, a inclus acțiuni investigative din perspectiva a trei poziții:

- investigația nivelului de competență a părinților privind educarea, construirea și gestionarea relațiilor cu preadolescenții;
- investigația reprezentărilor și opiniilor preadolescenților și părinților cu privire la problemele pe care le percep aceștia în relațiile interpersonale;
- evaluarea opiniei cadrelor didactice privind dificultățile și calitatea educației, a relațiilor preadolescenți-părinți.

Investigația experimentală s-a desfășurat în mediul rural (în instituția publică de învățământ Liceul Teoretic *Ion Creangă* din s. Coșnița, r-nul Dubăsari), unde au fost antrenați 160 de subiecți (80 preadolescenți, 80 părinți și 8 cadre didactice/diriginți) și în mediul urban (în Liceul Teoretic *Mihai Eminescu* din or. Leova), unde au fost antrenați 160 subiecți (80 preadolescenți și părinți; 18 diriginți/cadrele didactice). Opțiunea pentru explorarea tehnicii *înainte și după/before and after Method* vine din necesitatea de a surprinde schimbările din punct de vedere secvențial și în întregime, parvenite în comportarea preadolescenților și părinților.

Capitolul conține reprezentările grafice care redau dinamica și rezultatele finale ale investigației realizate. Acestea sunt analizate și comentate în conformitate cu obiectivele experimentului pedagogic și a cercetării în ansamblul său. În acord cu logica cercetării am constatat, am format și am verificat: nivelul de competență al părinților în materie de educație și de construire a relațiilor armonioase cu preadolescentul.

În continuare prezentăm într-un tabel general de distribuție, rezultatele obținute postexperiment în comparație cu etapa constatativă (Tabelul. 3.1).

Tabelul 3.1. Rezultatele nivelului de competență a părinților sub aspect cognitiv la etapa de verificare (în %)

N/o	Nivelul de competență	Mediul urban	Mediul rural
1	<i>Sporit</i>	73,7%	58,3%
2	<i>Mediu</i>	23,6%	35,8%
3	<i>Scăzut</i>	3,3%	5,9%

După implementarea programului, care a avut ca scop optimizarea și consolidarea competențelor parentale la nivel de cunoaștere, am constatat o creștere considerabilă a nivelului de competențe parentale privind educația și construirea relațiilor armonioase cu proprii copii. Astfel, 73,7% din părinții din mediul urban, au atins un nivel sporit de competență și 58,3% de părinți din mediul rural.

Activitățile de formare realizate cu părinții și-au demonstrat importanța și eficiența prin înregistrarea rezultatelor elucidate în Figura 3.2 și Figura 3.3, care țin de competențele de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți.

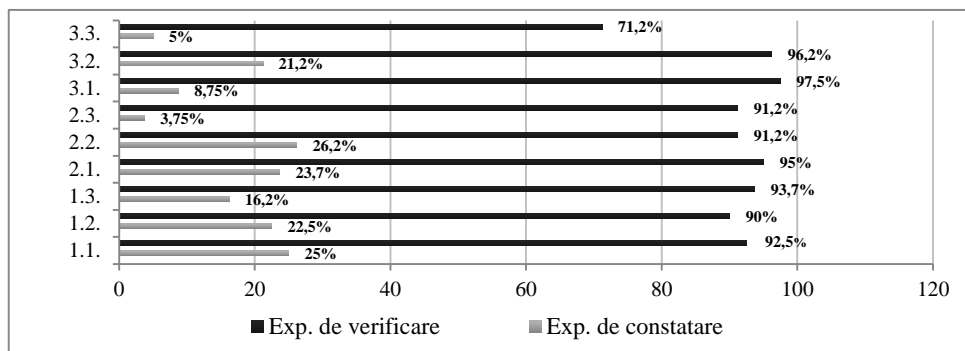

Fig. 3.2. Competențele de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți (mediul urban)

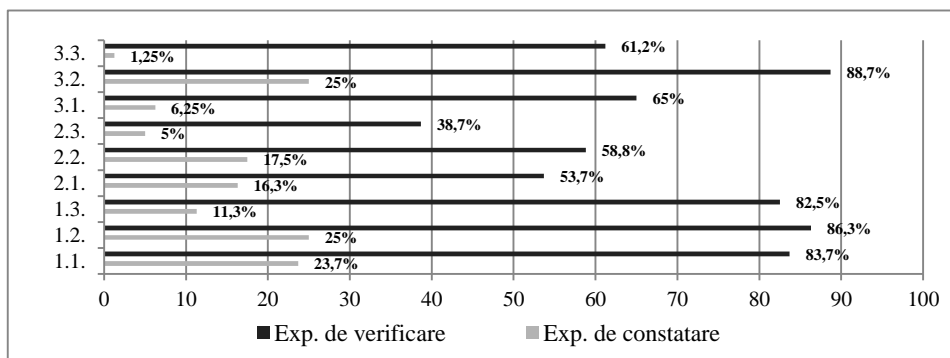

Fig. 3.3. Competențele de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți (mediul rural)

În esență, diferențele procentuale la competențele de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți, nu sunt substanțiale, dar, totuși, părinții din mediul rural, la unii indicatori, rămân un pic în urma celor din mediul urban. Acest lucru se datorează atât nivelului de cultură generală a adulților, cât și absențelor de la unele activități formative de consiliere a acestora, ceea ce ne-a orientat spre elaborarea și înmânarea unor mape, postere cu materiale auxiliare pentru autoperfecționarea părinților.

Cât privește competențele parentale la nivel de aplicare rezultatele diferă. La părinții din mediul urban s-a observat și în procesul formării și în final/la verificare un anumit decalaj. De exemplu: au învățat a întocmi un cod de norme și reguli privind comunicarea și relaționarea preadolescenții-părinți 95% de subiecți, din mediul urban și 53,7% din mediul rural; demonstrează competențe de gestionare reușită a conflictelor familiale cu preadolescenții 91,2% de subiecți din mediul urban și 58,8% de subiecți din mediul rural. Cât privește elaborarea agendei familiale, în care se înregistrează inițiativele și succesele copiilor, rezultatul final este modest la părinții de la țară (38,7%), ceea ce ne-a orientat spre desfășurarea unor ședințe speciale, axate pe explicarea rolului acestor agende. Părinții din mediul rural înțeleg faptul ca preadolescenții au nevoie de stimulare, apreciere și acceptare, dar *nu au timp* pentru a întocmi și a scrie aceste agende (așa a fost motivul stabilit). În acest sens, ne-am străduit să-i convingem și împreună cu ei am elaborat ansamblul de agende cu condiția, că ei le vor completa și vor conversa cu preadolescenții pe marginea respectării lor; vor discuta despre comportarea, succesele și inițiativele lor; îi vor lauda și vor menționa cât de importantă este contribuția acestora pentru întreaga familie.

Întrucât consilierea educațională are ca scop nu numai schimbarea cognițiilor, ci și a atitudinilor și comportamentelor, am decis să verificăm aspectul vizat. Cunoscând faptul că comportamentul persoanei se schimbă dacă acesta și-a schimbat atitudinea, am elaborat șase indicatori de bază a comportamentului parental eficient. Rezultatele obținute le-am reprezentat grafic în Figura 3.4.

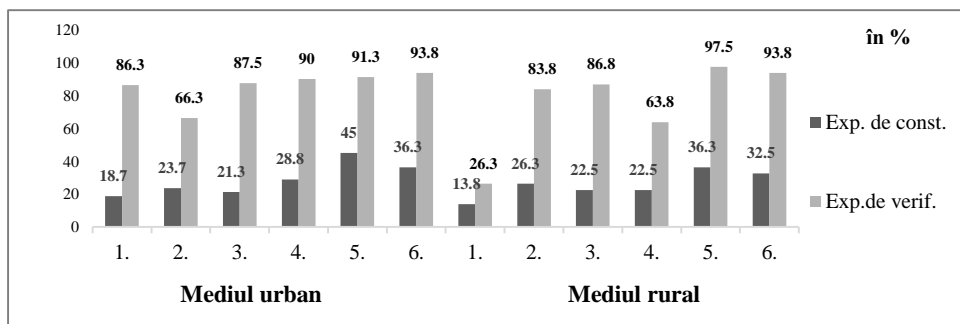

Fig. 3.4. Indicatorii comportamentului preadolescenții-părinți (mediul urban și cel rural)

Acesta a fost verificat la constatare și după formare prin intermediul observației, a probelor de aplicație, a studiului de caz și a conversației cu elevii și părinții acestora.

Dacă comparăm și analizăm datele, observăm un șir de schimbări pozitive în comportamentul părinților și a preadolescenților (Figura 3.5). De fapt, subiecții din ambele loturi și-au schimbat vădit comportamentele, ceea ce demonstrează încă o dată că părinții, atât din oraș cât și din sat, sunt deschiși pentru învățare, perfecționare, schimbare a cognițiilor, a atitudinilor și a comportamentelor.

Principalul moment, chiar am spune *moment cheie*, rezidă în cointeresarea adulților, stimularea interesului lor prin activizarea parteneriatelor școală-familie, motivarea și implicarea acestora în activități calitative, necesare și interesante de consiliere a familiei.

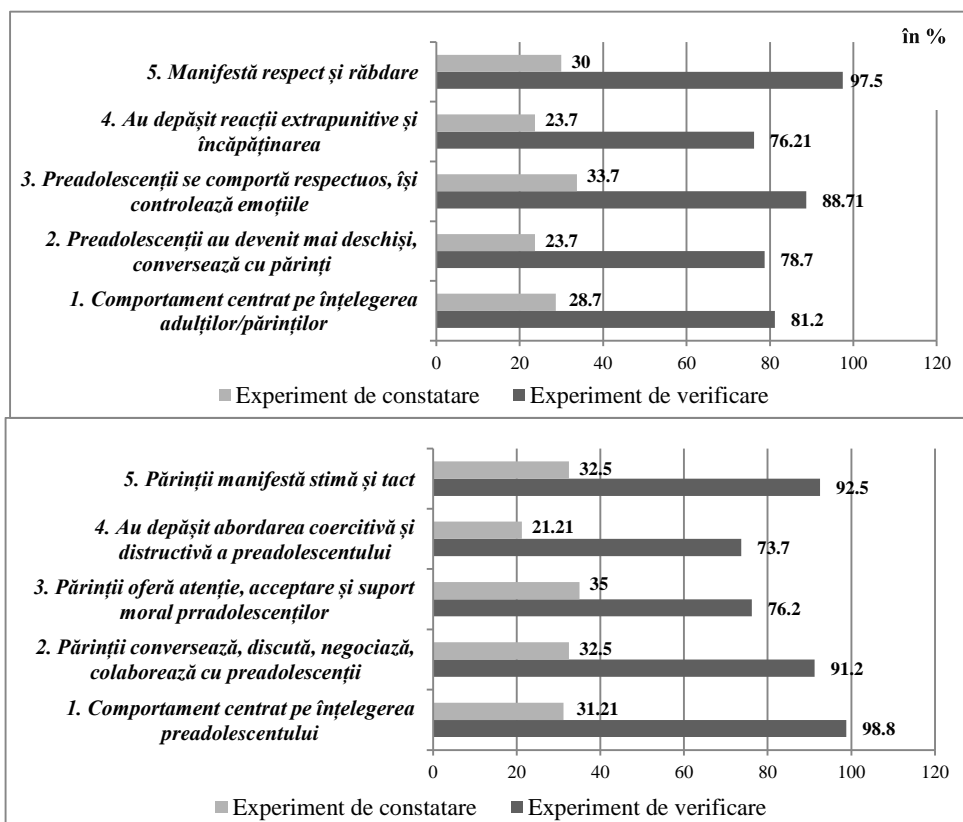

Fig. 3.5. Schimbarea comportamentului preadolescenților și părinților după consilierea educațională

Valorificarea optimă a *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, a permis să

modificăm comportamentele subiecților adulți și minori. Proba complexă, chestionarea paralelă și interconexă a elevilor/preadolescenților și părinților acestora cu privire la aprecierea comportamentului după formarea ambelor loturi, evidențiind câteva poziții de bază, ne-a permis să constatăm funcționalitatea fundamentelor teoretico-aplicative elaborate și structurate în *Model*.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată vizează una dintre cele mai complexe și actuale probleme pedagogice – *consilierea educațională ca factor de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți*. Plecând de la analiza, precizarea, determinarea și interpretarea aspectelor teoretice, a celor experiențiale, dar și de la rezultatele obținute în cadrul experimentului pedagogic, prelucrarea cantitativă și calitativă a acestora, putem concluziona următoarele:

- Problema investigată a asigurat precizarea și delimitarea conținutului concepțelor și fenomenelor de bază: *consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei și acțiune educativă familială*, inclusiv, specificarea esenței abordărilor și orientărilor științifice privind consilierea educațională a familiei cu preadolescenți. Totodată caracteristicile definatorii ale CE au fost dezvoltate și completate prin a evidenția scopul și acțiunile consilierului [27; 28].
- Urmărind istoricul și evoluția orientărilor științifice privind CF s-a recurs la analiza abordărilor psihodinamice, comportamentale, umaniste/experiențiale și celor de tip eclectic-integrativ, ceea ce a contribuit la elaborarea și argumentarea științifică a *Grilei de explorare a pluridisciplinarității în CE*, instrument necesar în determinarea fundamentelor aplicative/praxiologice ale CE [27; 28].
- Determinarea, descrierea și interpretarea dificultăților relaționale, a conflictelor preadolescenți-părinți a prestabilit identificarea metodelor, strategiilor de consiliere a beneficiarilor; conturarea traseului și a etapelor posibile de parcurs de către specialist, preadolescenți și părinți în procesul CE [28], abordat prin optica analizei particularităților de vârstă și de personalitate și din perspectiva *Modelului sintetic de consiliere ontologică complexă a familiei*.
- Studiul epistemologic realizat a permis elaborarea *Matricei bidimensionale a consilierii preadolescenților și părinților, care include formele de bază ale consilierii* (consilierea în situații de criză; consilierea axată pe dezvoltare; consilierea preventivă și cea remedială); *dificultățile de comunicare și relaționare familială* [28], care au fost corelate cu *tipul strategiei aplicate și cel al activităților de consiliere*.

- Rezultatele investigațiilor preliminare și a celor constatative, determinarea reperelor teoretice au permis: întocmirea și detalizarea *stregiilor operaționale și generale ale CE a preadolescenților și părinților*; *precizarea caracteristicilor esențiale ale consilierului eficient* (cu delimitarea calităților, deontologiei profesionale și a autorilor studiați); descrierea și concretizarea *condițiilor psihopedagogice de armonizare a relațiilor familiale preadolescenți-părinți* și a *Principiilor de realizare a CE* [34].
- Elaborarea și argumentarea științifică a *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care încorporează fundamentele teoretico-aplicative ale CE a asigurat realizarea demersului experimental, demarat pe o durată de doi ani. Modelul în integritatea sa și *Programul de consiliere educațională a familiei*, ca o componentă tehnologică centrală a acestuia, s-au dovedit a fi funcționale, eficiente [28], rămânând deschise la completări și dezvoltare.
- Elaborarea și valorificarea Curriculumului nonformal *Consilierea părinților pentru educația eficientă a preadolescenților*, a avut ca scop aprofundarea cunoștințelor și cizelarea competențelor parentale privind optimizarea comunicării, relațiilor familiale și eficientizarea educației preadolescenților. *Unitățile de conținut, sugestiile metodologice, strategiile de evaluare*, elaborate în corelare cu *problemele/dificultățile* identificate și-au dovedit eficiența atât la nivelul formării competențelor parentale cât și la nivelul optimizării relațiilor interpersonale preadolescenți-părinți.
- A fost elaborată și dezvoltată o platformă de *Educație și consiliere psihopedagogică a preadolescenților și părinților* (www.parinti-preadolescenti.md), care concentrează în cadrul ei variate probe/teste, recomandări, conținuturi de tip informativ, ce vizează comunicarea, relaționarea și educația familială. Platforma oferă un cadru consultativ propice, în care părinții și preadolescenții se pot exprima; pot găsi soluții la problemele cu care se confruntă pentru a spori nivelul de competență și autoeficiență. Toate informațiile publicate sunt verificate și completate de specialiști cu renume în educația și consilierea familiei [53].
- Rezultatele experimentului pedagogic au demonstrat sporirea eficienței personale a adulților și a preadolescenților în armonizarea comunicării interpersonale și anihilarea dificultăților educației familiale. S-a observat o ameliorare a climatului familial; consolidarea competențelor parentale și a capacităților de evitare și recadrare a situațiilor tensionate din familie; prevenirea și depășirea situațiilor de criză; elaborarea și explorarea noilor scenarii și strategii de comportare a preadolescenților și părinților.

Astfel, rezultatele cercetării au confirmat soluționarea problemei științifice importante, care s-a axat pe valorificarea fundamentelor teoretico-aplicative a consilierii educaționale a familiei, structurate în *Modelul pedagogic de consilierea educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, ceea ce a condus la schimbarea cognițiilor, atitudinilor și comportamentelor beneficiarilor și a contribuit la soluționarea conflictelor și dificultăților familiale, producând armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți.

Situația expusă a generat direcțiile de soluționare a problemei științifice prin concretizarea scopului și obiectivelor cercetării, care rezidă în: elaborarea, experimentarea și validarea *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care încorporează fundamentele teoretico-aplicative ale procesului vizat.

Obiectivele cercetării:

1. Dezvăluirea semnificației conceptelor: *consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei, acțiune educativă familială*.
2. Precizarea evoluției abordărilor și orientărilor științifice privind consilierea familiei cu copii preadolescenți.
3. Determinarea specificului relațiilor preadolescenți-părinți și a dificultăților educative familiale în contextul precizării particularităților de vârstă a preadolescenților.
4. Argumentarea științifică a condițiilor psihopedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți.
5. Elaborarea, implementarea și validarea *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care ar include fundamentele teoretico-aplicative.

În consens cu rezultatele cercetării propunem următoarele **recomandări**:

1. Includerea în lista statelor instituției de învățământ a unității de consilier școlar, iar consilierea educațională de plasat în prioritățile teleologice ale acesteia;
2. Introducerea consilierii educaționale a familiei drept funcție de bază în *Fișa de post a tuturor managerilor școlari* (director, director adjunct, diriginți, psiholog școlar etc.);
3. Introducerea unui indicator/criteriu special de evaluare și apreciere a eficienței CE a familiei și elevilor în cadrul conceptual de atestare a managerilor școlari, a pedagogilor și în cel de acreditare a instituției de învățământ;
4. Verificarea calității educației elevilor în instituția de învățământ din perspectiva activizării parteneriatului școală-familie, centrat pe eficientizarea consilierii educaționale a elevilor și părinților;

5. Implimentarea cursurilor speciale și integrarea cross-curriculară a modulelor privind consilierea familiei, părinților și preadolescenților în disciplinele fundamentale universitare (facultățile de Pedagogie și Psihologie);
6. *Modelul pedagogic de CEF, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți* și instrumentele metodologice elaborate pot fi folosite în activitatea managerilor școlari, a psihologului și a cadrelor didactice;
7. Elaborarea și editarea ghidurilor metodologice privind CE și armonizarea relațiilor familiale, a agendelor și posterelor destinate părinților și elevilor cu sfaturi pentru depășirea situațiilor dificile din cadrul vieții familiale și a celei școlare;

Investigația realizată deschide multiple perspective de cercetare, care ar viza studierea aprofundată a tuturor componentelor consilierii educaționale a familiei cu copii de vârstă școlară mică, adolescenți și copii dotați. La fel, au fost create premise pentru realizarea unor cercetări ale impactului consilierii educaționale asupra optimizării educației copiilor în familiile incomplete sau temporar dezintegrate.

BIBLIOGRAFIE

1. Băban A. Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. Cluj-Napoca: Ardealului, 2009. 307 p.
2. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman, 1997. 604 p.
3. Beșleaga D. Dificultățile relațiilor interpersonale în vârsta preadolescentă. În: Psihologie Pedagogie Specială Asistență Socială, 2009, nr.2 (15), p.72-76.
4. Bodrug-Lungu V. Violența domestică. Strategii de prevenire și combatere. Chișinău: CEP USM, 2007. 147 p.
5. Bonchiș E. Familia și rolul ei în educarea copilului. Iași: Polirom, 2011. 424 p.
6. Calaraș C. Conflictologie familială. Chișinău: Primex-Com SRL, 2014. 64 p.
7. Carabet N. Consiliere educațională: Suport de curs; Univ. Ped. de Stat „Ion Creangă”, catedra Pedagogie Preșcolară. Chișinău, 2016. 108 p.
8. Ciofu, C. (1998). Interacțiunea părinți-copii. București: Editura Medicală Almatea. 278 p.
9. Cosma T. Ședințele cu părinții în gimnaziu. Iași: Polirom, 2008. 176 p.
10. Cosmovici A., Iacob L. Psihologie școlară. Iași: Polirom, 2008. 301 p.
11. Cuznețov Larisa. Consilierea parentală. Ghid metodologic. Chișinău:

- Primex-com SRL, 2013. 110 p.
12. Cuznețov Larisa. Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei. Chișinău: Primex-Com SRL, 2015. 488 p.
  13. Cuznețov Larisa. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău: Centrul Editorial-poligrafic al USM, 2008. 624 p.
  14. Dafinoiu I. Psihoterapii scurte. Strategii, metode, tehnici. Iași: Polirom, 2005. 352 p.
  15. Dandara O. Cace S. Dumbrăveanu A. Activizarea comunității din perspectiva procesului educațional: actori, mecanisme, factori. București: Pro Universitaria, 2015. 136 p.
  16. Dimitriu-Tiron E. Consiliere educațională. Iași: Institutul European, 2005. 267 p.
  17. Dumitru I. Al. Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice. Iași: Polirom, 2008. 332 p.
  18. Freud S. Psihanaliză și sexualitate. București: Editura științifică, 1994. 350 p.
  19. Golu P., Zlate M., Verza E. Psihologia copilului. București: EDP, 1995. 214 p.
  20. Goraș-Postică V., Cheianu D., Bezede R., Relația școală-familie pentru calitate în educație. În: Pro Didactica. 56 p.
  21. Holdevici I. Psihoterapia cognitiv-comportamentală. Managementul stresului pentru un stil de viață optim. București: Editura Științelor Medicale, 2005. 591 p.
  22. Konya Z., Konya A. Terapie familială sistemică. Iași: Polirom, 2012. 296 p.
  23. Mitrofan I., Vasile D. Terapii de familie. București: SPER, 2012. 250 p.
  24. Nelson-Jones R. Manual de consiliere. București: Editura Trei, 2009. 306 p.
  25. Ovcerenco N. Educația tinerilor pentru parentalitate în contextul globalizării : Studiu monografic. Chișinău: CEP Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă", 2016. 323 p.
  26. Piaget J. Psihologia copilului, trad. de Liviu Papuc. Chișinău: Cartier, 2011. 160 p.
  27. Răileanu O. Abordări teoretice și implicații practice în consilierea familiei cu preadolescenți În: Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe ale Educației” 2017, nr.5 (105), p.122-129.
  28. Răileanu O. Consilierea educațională a familiei cu preadolescenți. Monografie. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2017. 172 p.
  29. Răileanu O. Consilierea psihopedagogică a familiei prin intermediul platformei de educație și consiliere a părinților și preadolescenților. În: Revista de Științe Socioumane, 2017, Nr.1 (38) 2018, p. 63-69.

30. Răileanu O. Consilierea psihopedagogică ca strategie de optimizare a educației preadolescentului din familiile aflate în dificultate. În: Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe ale Educației” 2015, nr. 9 (89), p.38-42.
31. Răileanu O. Educația părinților și relația preadolescenți-părinți în contextul consilierii psihopedagogice. În analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor. Vol. XIII. Partea I. „Probleme actuale ale științelor umanistice”, Chișinău 2014. p. 192-198.
32. Răileanu O. Importanța acțiunilor de consiliere psihopedagogică în formarea considerației de sine la preadolescenți. În: Materialele conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională. 31 octombrie 2014, Vol II, „Facultatea de pedagogie: Tradiție și modernitate. Dialogul generațiilor”. Chișinău, 2014. p. 96-102.
33. Răileanu O. Importanța formării competenței de consiliere psihopedagogică la cadrele didactice debutante. În: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor. „Probleme actuale ale științelor umanistice”, Vol. XIV, Partea I. Chișinău, 2015 p. 37-46.
34. Răileanu O. Principiile consilierii educaționale și condițiile psiho-pedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale. „Mediul social contemporan între reprezentare, interpretare și schimbare”, VOLUMUL I, Bălți, 2018. p.165-169.
35. Răileanu O. Repere axiologice ale relațiilor preadolescenți-părinți. În: Conferința științifică anuală a profesorilor și cercetătorilor UPS „ Ion Creangă”, Vol II, „Probleme ale științelor umanistice și modernizării învățământului”, Chișinău, 2014. p. 426-431.
36. Răileanu O. Utilizarea metaforei *efectul fluturelui* în cadrul programului de consiliere psihopedagogică a părinților și preadolescenților. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, (ediția a 2-a) „Familia – factor existențial de promovare a valorilor etern-umane”, 15-16 mai 2017. p. 265-271
37. Răileanu-Ciobanu O. Pedagogia competențelor: Suport de curs. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Tipografia „Primex Com”, Chișinău, 2015. 120 p.

38. Rogers C. R. A deveni o persoană. Perspectiva unui terapeut. București: Trei, 2008. 560 p.
39. Segalen M. Sociologia familiei. – Iași: Polirom, 2011. 440 p.
40. Șoitu L. Dimensiuni ale consilierii educaționale [Text tipărit]. Iași: Institutul European, 2014, 352 p.
41. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 944 din 14.11.2014 (Monitorul Oficial al R. Moldova).
42. Strategia privind protecția copilului pe anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului R. Moldova nr. 434 din 10.06.2014
43. Strategia intersectorială privind dezvoltarea abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022 (Hotărârea Guvernului nr. 1106 din 03.10.2016, pct.2).
44. Tomșa, Gh. Abordări generale ale consilierii și consultanței școlare [Text tipărit]. Focșani: Terra, 2011, 146 p.
45. Tudoran D. Consiliere educațională. Timișoara: Presa Universitară Română, 2002. 246 p.
46. Vrăsmaș E. A. Consilierea și educația părinților. București: Aramis, 2002. 176 p.
47. Whiston S.C., Sexton T.L. Integrating counseling research and practice. In: Journal of Counseling and Development, 1998, p. 588-589.
48. Zlate M. Eul și personalitatea. București: Editura Trei, 1999. 254 p.
49. Выготский Л. С. Педагогическая психология. Москва: Изд-во АСТ, 2008. 671 с.
50. Марковская И. М. Тренинг взаимодействия родителей с детьми. СПб.: Речь, 2005. 150 с.
51. Моница Г. Б. Психологическое консультирование детей и подростков: учебник. СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2011. 210 с.
52. Толстая С. Основы психологического консультирования: теория и практика. Chișinău: CEP USM, 2015. p. 17-35.
53. www.parinti-preadolescenti.md

ADNOTARE
Răileanu Olga

Consilierea educațională ca factor de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți,
teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2018

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (200 de surse), 23 anexe. În total conține 160 pagini text de bază, 16 figuri și 21 tabele. Rezultatele obținute au fost publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: consiliere, consiliere educațională, psihoterapie, preadolescent, familie, școală, relații interpersonale, comunicare, conflicte familiale, acțiune educativă familială, armonizarea relațiilor preadolescent-părinte.

Domeniul de studiu se referă la teoria generală a educației și abordarea problemei armonizării relațiilor preadolescenți-părinți prin intermediul consilierii educaționale.

Scopul cercetării constă în elaborarea, experimentarea și validarea *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care încorporează fundamentele teoretico-aplicative ale procesului vizat.

Obiectivele cercetării: dezvăluirea semnificației conceptelor: *consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei, acțiune educativă familială*; precizarea evoluției abordărilor și orientărilor științifice privind consilierea familiei cu copiii preadolescenți; determinarea specificului relațiilor preadolescenți-părinți și a dificultăților educative familiale în contextul precizării particularităților de vârstă a preadolescenților; stabilirea și argumentarea științifică a condițiilor psihopedagogice de armonizare a relațiilor preadolescenți-părinți; elaborarea, implementarea și validarea *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*, care ar include fundamentele teoretico-aplicative.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în abordarea sistemică a consilierii educaționale valorificată în instituția de învățământ, în scopul armonizării relațiilor preadolescenți-părinți; precizarea și dezvăluirea semnificației conceptelor de bază (consiliere, consiliere educațională, consilierea familiei, acțiunea educativă familială), analizate în contextul stabilirii dificultăților relaționale preadolescenți-părinți și a evidențierii orientărilor științifice privind consilierea familiei.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare constă în elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor teoretico-aplicative a consilierii educaționale a familiei, centrate pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți, structurate în modelul pedagogic vizat; experimentat și validat în instituțiile publice de învățământ/licee, ceea ce a condus la schimbarea cognițiilor, atitudinilor, comportamentelor, inclusiv a competențelor parentale privind armonizarea relațiilor familiale interpersonale și optimizarea educației în cadrul familiei.

Semnificația teoretică a cercetării este susținută de analiza, precizarea, delimitarea și interpretarea aspectelor cadrului conceptual al CE în contextul armonizării relațiilor preadolescenți-părinți. Examinarea și analiza orientărilor științifice privind consilierea persoanei, la general și a CE a familiei în special; a particularităților de vârstă și de personalitate a preadolescentului, a specificului și conținutului conflictelor, a dificultăților în relațiile familiale, determinarea eficienței AEF a contribuit la elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor teoretice a consilierii educaționale în scopul armonizării relațiilor preadolescenți-părinți.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea fundamentelor teoretico-aplicative, structurate în componentele și instrumentele *Modelului pedagogic de consiliere educațională a familiei, centrat pe armonizarea relațiilor preadolescenți-părinți*.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin intermediul cercetărilor experimentale din cadrul a două instituții de învățământ Liceul Teoretic „Ion Creangă” din s. Coșnița r-ul Dubăsari; Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din or. Leova și a Platformei educaționale www.parinti-preadolescenti.md prin implementarea fundamentelor teoretico-aplicative elaborate și structurate în Modelul pedagogic de CEF, inclusiv prin intermediul comunicărilor la conferințele științifice naționale și internaționale; a publicațiilor științifice și a activităților practice cu elevii/preadolescenții și părinții acestora.

АННОТАЦИЯ Рэйлеану Ольга

Психолого-педагогическое консультирование как фактор гармонизации взаимоотношений подростки-родители

Кандидатская диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук,
Кишинэу, 2018

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации; библиография из 200 источников, 23 приложения, 160 страницы основного текста, 16 рисунков, 21 таблица. Результаты исследования опубликованы в 11-ти научных работах.

Ключевые слова: консультирование, психолого-педагогическое консультирование, психотерапия, подросток, семья, школа, личностные взаимоотношения, общение, семейные конфликты, воспитательное семейное действие, гармонизация взаимоотношений подросток-родители.

Область исследования относится к педагогике; к общей теории воспитания, в частности предусматривает изучение проблемы гармонизации взаимоотношений подростки-родители посредством психолого-педагогического консультирования семьи.

Цель исследования состоит в разработке и экспериментировании *Педагогической модели консультирования семьи направленной на гармонизацию взаимоотношений подростки-родители*, которая включает теоретические и практические основы данного процесса.

Задачи исследования анализ и определение понятий: консультирование, психолого-педагогическое консультирование, консультирование семьи; семейное воспитательное действие; анализ и выявление развития основных направлений и научных подходов консультирования семьи с подростками; определение специфики взаимоотношений подростки-родители и семейные проблемы/трудности в воспитании в контексте уточнения возрастных и личностных особенностей подростков; определение и обоснование психолого-педагогических условий гармонизации взаимоотношений подростки-родители; разработка и экспериментирование *Педагогической модели психолого-педагогического консультирования семьи, направленной на гармонизацию взаимоотношений подростки-родители*, которая содержит теоретические и практические основы данного процесса.

Научная новизна и оригинальность исследования заключается в изучении и определении системного подхода к применению психолого-педагогического консультирования в учебном заведении, направленного на гармонизацию взаимоотношений подростки-родители, а также в уточнении основных понятий, выявлении и определении развития научных направлений и подходов к проблеме консультирования семьи с подростками. Квинтэссенция научной новизны и оригинальность исследования состоит в разработке и научном обосновании, экспериментировании и апробировании *Педагогической модели психолого-педагогического консультирования семьи, направленной на гармонизацию взаимоотношений подростки-родители*, которая содержит теоретические и практические основы.

Значимая научная проблема, решенная в исследовании состоит в разработке и научном обосновании теоретических и практических основ психолого-педагогического консультирования семьи, направленной на гармонизацию взаимоотношений подростки-родители, структурированных в педагогической модели, апробированной в учебных заведениях. Это позволило повысить качество семейного воспитания; изменить в лучшую сторону когнитивные компетенции, убеждения и поведение изученных субъектов, что привело к гармонизации взаимоотношений родители-дети и оптимизации семейного воспитания.

Теоретическая значимость исследования заключается в анализе, уточнении, делимитации и интерпретации основных концептуальных аспектов психолого-педагогического консультирования в контексте гармонизации взаимоотношений подростки-родители. Изучение и анализ научных направлений и подходов в области консультирования семьи позволило установить особенности проблем и конфликтов в семейных отношениях подростки-родители, а также учитывать возрастные особенности подростков, определения эффективности семейных воспитательных действий, что послужило научной аргументацией в разработке теоретических и практических основ психолого-педагогического консультирования в целях гармонизации взаимоотношений подростки-родители.

Практическая значимость исследования заключается в разработке и апробировании *Педагогической модели психолого-педагогического консультирования семьи, направленной на гармонизацию взаимоотношений подростки-родители*.

Внедрение результатов исследования состоялось посредством экспериментального изучения и апробирования в теоретических лицах им. „Ion Creangă” из с. Coșnița r-ul Dubăsari u „Mihaï Eminescu”, из г. Leova, и образовательной платформы www.parinti-preadolescenti.md, а также через выступления и обсуждения на педагогических советах, методических семинарах, заседаниях кафедры и в рамках национальных и международных научных конференциях.

ANNOTATION

Răileanu Olga

Educational counseling as a factor for the harmonization of pre-adolescent parenting relationships

Doctoral thesis in pedagogical sciences, Chisinau, 2018

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography containing 200 titles, 160 pages of basic text, 16 figures and 21 tables, 23 annexes. Acquired results have been published in 11 scientific works.

Keywords: counseling, educational counseling, psychotherapy, pre-adolescent, family, school, interpersonal relationships, communication, family educational activity, harmonizing pre-adolescent-parent relationships.

Field of study: the general theory of education and the approach to the problem of harmonizing preadolescent-parent relationships through educational counseling.

Research purpose: consists in developing, experimentation and validation of the *Pedagogical Model of Family Educational Counseling, centered on the harmonization of pre-adolescent-parent relationships*, incorporating the theoretical and applicative fundamentals of the concerned process

Research objectives: to analyze and revealing the meaning of concepts: counseling, educational counseling, family counseling, interpersonal conflict, family educational action, analysis of approaches and scientific guidance on family counseling with pre-adolescent children; determining the quality of pre-adolescent-parent relationships and family difficulties in the context of age peculiarities and personality characteristics of pre-adolescence; to establish psycho-pedagogical conditions for harmonization of preadolescent-parent relationships; to develop, implement and validate the pedagogical model of family educational counseling centered on harmonization of the pre-adolescent-parent relationships (which contains the theoretical-applicative fundamentals).

Scientific novelty and originality of the research resides in the systematic approach of educational counseling, valorised in educational institution, in order to harmonize preadolescent-parent relationships; (counseling, educational counseling, family counseling, interpersonal conflict, family educational action), analyzed in the context of establishing pre-adolescent-parent relational difficulties and highlighting the scientific guidance on family counseling.

Scientific importance of the research consists in elaboration and scientific argumentation of the theoretical and applicative foundations of the family educational counseling centered on the harmonization of preadolescents-parents relations, structured in the pedagogical model aimed, experienced and validated in public educational institutions, which led to change of cognitions, attitudes, behaviors including parenting skills on harmonizing interpersonal family relationships and optimizing family education.

Theoretical significance of this research consists in analysis, specifications, delimitations and interpretations of the conceptual framework aspects of the EC in the context of harmonizing preadolescent-parent relationships. Examination and analysis of scientific guidelines regarding to the counseling of the person in general, and EC of the family in particular, the age and personality peculiarities of preadolescent, the conflicts specificity and the reasons in the family relations, determination of efficiency of AEF contributed to the scientific elaboration and theoretical foundation argumentation of educational counseling to the purpose of harmonizing pre-adolescent-parent relationships.

Practical value of the work consists in elaboration and validation of the theoretical-applicative foundations, structured in the components and instruments of *The pedagogical Model of educational family counseling centered on harmonization of preadolescent-parent relationships*.

Implementation of the scientific results : the results were achieved through experimental research in the framework of two educational institutions Theoretical High School "Ion Creangă" from Cosnita, Dubasari district, and Theoretical High School "Mihai Eminescu" from Leova, also with the help of educational Platform www.parinti-preadolescenti.md by implementing the theoretical-applicative foundations elaborated and structured in the Pedagogical Model of CEF, including through communications at national and international scientific conferences; scientific publications and practical activities with pre-adolescents and their parents.